

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΥΘΟΙ- ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Ειρήνη Γ. Ανδρικοπούλου

rena_andrikopoulou28@yahoo.gr

- Αρχή Ν.Γ. : χάνεται στα βάθη των αιώνων
- Αρχαία Ελλάδα: Αριστοτέλης, Σωκράτης
- ΝΓ στην εκπαίδευση
- 1880-1960: Καταπίεση Νοηματικής Γλώσσας
- Κινήματα Κωφών
- 50.000 γλώσσες στον κόσμο,
μόνο 100-150 έχουν γραπτό κώδικα

- 1960, William Stokoe, Παν/μιο Gallaudet
- «Δομή της Νοηματικής Γλώσσας»
- «Λεξικό της Αμερικανικής Νοηματικής Γλώσσας»
- Ισχυροποίηση της θέσης της ASL
- Απήχηση στην κοινότητα των Κωφών μεγάλη
- Ευνοϊκό αντίκτυπο στην αυτοεκτίμηση της κοινότητας των Κωφών

Η γλώσσα των Κωφών

- Απόλυτα προσβάσιμη για κάθε κωφό παιδί
- Αποτελεσματική, προβλέψιμη
- Πλήρης, φυσική, πραγματική γλώσσα
- Οπτική φύση Κωφών
- Επιτρέπει στους Κωφούς να επικοινωνούν αβίαστα, εύκολα, φυσικά, αμφίδρομα, αποτελεσματικά

Γιατί οι Νοηματικές Γλώσσες είναι πλήρεις και φυσικές γλώσσες;

- Από τη γλωσσολογική ανάλυση των φυσικών ΝΓ προέκυψε ότι:
 - αυτές διαφέρουν μεταξύ τους,
 - έχουν πλήρη αφαιρετική και εκφραστική δυνατότητα,
 - έχουν αυστηρούς γραμματικούς κανόνες,
 - παρουσιάζουν ίδιες γλωσσολογικές ιδιότητες με αυτές που έχουν όλες οι ομιλούμενες γλώσσες του κόσμου, αναπτυσσόμενες φυσικά, μεταφερόμενες από γενιά σε γενιά.

● Από την *κοινωνιο-γλωσσολογική* ανάλυση των φυσικών ΝΓ προέκυψε ότι:

➔ παρουσιάζουν ίδια χαρακτηριστικά με αυτά που έχουν παρατηρηθεί για τις ομιλούμενες γλώσσες ως προς την αλλαγή, τη γλωσσική ποικιλία, την κοινωνική και πολιτισμική χρήση τους πχ. διαδικασίες επέκτασης λεξιλογίου, διαφορές λεξιλογίου, κοινωνικοί και πολιτισμικοί κανόνες κατά την επικοινωνία.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ

- Οι Νοηματικοί Κώδικες που έχουν εφευρεθεί δεν είναι πραγματικές, φυσικές γλώσσες – είναι παιδαγωγικά εργαλεία:
 - Cued Speech
 - Signing exact English (SEE)
 - Signed English
 - Sign Supported English
 - Finger-spelling
 - στην Ελλάδα: Ελληνικά με Νοήματα

ΝΟΗΜΑΤΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ...

- Γιατί οι Νοηματικοί κώδικες που έχουν εφευρεθεί δεν είναι πραγματικές, φυσικές γλώσσες:
 - Είναι τεχνητά επινοήματα και δε χρησιμοποιούνται αυθόρμητα από κανένα Κωφό, φυσικό χρήστη της ΝΓ,
 - Δε μεταφέρονται από γενιά σε γενιά στα Κωφά άτομα

...ΝΟΗΜΑΤΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ

- Δε σκιαγραφούν τις πολιτισμικές Κοινότητες των Κωφών,
- Είναι υβρίδια, αμαλγάματα μερών μιας ομιλούμενης γλώσσας και μιας νοηματικής γλώσσας και δεν έχουν πλήρη γραμματική ούτε της ομιλούμενης ούτε της νοηματικής από την οποία προέρχονται.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

ΔΟΜΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΝΟΗΜΑΤΟΣ

(Stokoe, 1960)

- Η θέση (tab): η θέση στον χώρο ή στο σώμα που σχηματίζεται το Νόημα
- Η χειρομορφή (dez): το σχήμα του χεριού ή των χεριών που κάνουν το Νόημα
- Η κίνηση (sig): που κάνει το χέρι, όταν σχηματίζεται το Νόημα
- Battison: προσθήκη δύο επιπλέον γλωσσολογικών δομικών μονάδων: προσανατολισμός παλάμης, προσανατολισμός δαχτύλων

● ASL

Χειρομορφές: 19

Θέσεις: 12

Κινήσεις: 24

● Σουηδική ΝΓ

Χειρομορφές: 37 (προσανατολισμός: 6)

Θέσεις: 22

Κινήσεις: 25

● ΕΝΓ

Χειρομορφές: 45, 17, 53

Θέσεις

Κινήσεις

ΕΝΓ

- 17 χειρομορφές

- Εντάσσονται σε 4 ομάδες:

1^η ομάδα – Δάκτυλα Κλειστά (ΜΟΝΟΣ, ΦΟΒΑΜΑΙ κ.ά)

2^η ομάδα – Δάκτυλα Ενωμένα (ΘΕΛΩ, ΦΟΥΡΝΟΣ κ.ά.)

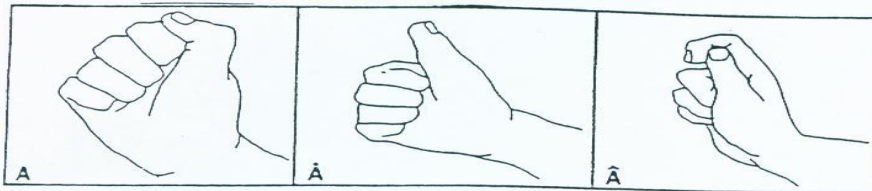
3^η ομάδα – Δάκτυλα Ανοικτά (ΕΞΗΓΩ, ΓΑΛΛΙΑ κ.ά.)

4^η ομάδα – Δάκτυλα Ανοικτά από Παλάμη Κλειστή (ΔΙΚΑΙΩΜΑ, ΒΛΕΠΩ κ.ά.)

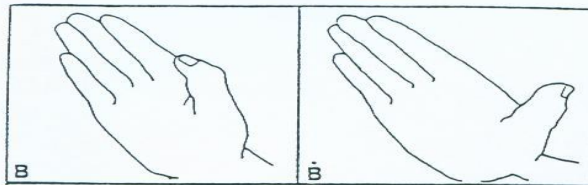
Λαμπροπούλου, 1997

Σχήμα 5: Χειρομορφές της ΕΝΓ

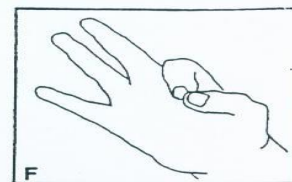
1η Ομάδα - Δάκτυλα Κλειστά

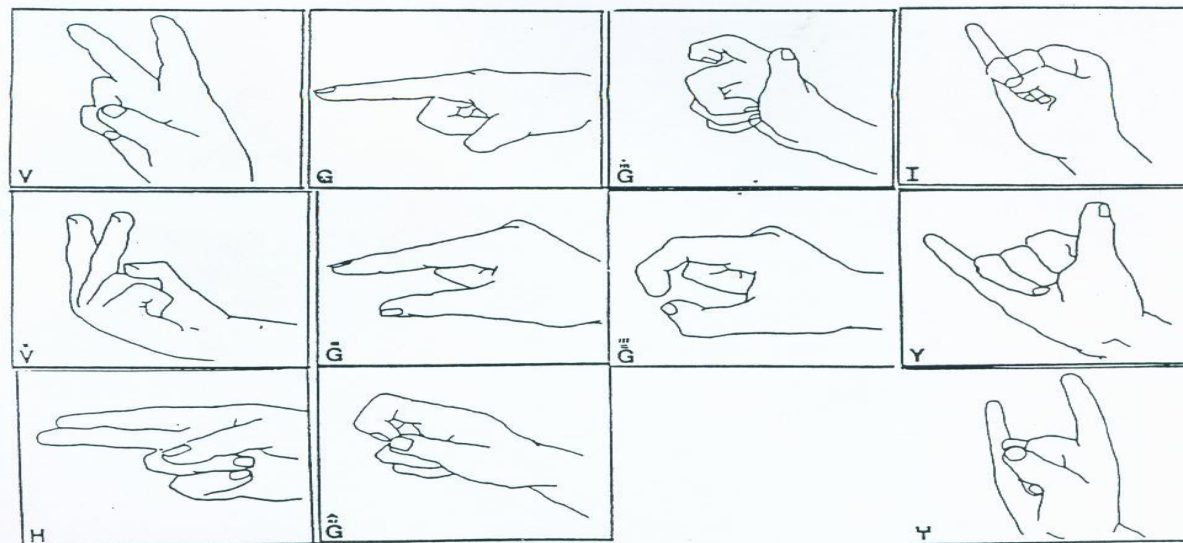
2η Ομάδα - Δάκτυλα Ενωμένα

3η Ομάδα - Δάκτυλα Ανοικτά

4η Ομάδα - Δάκτυλα Ανοικτά από Παλάμη Κλειστή

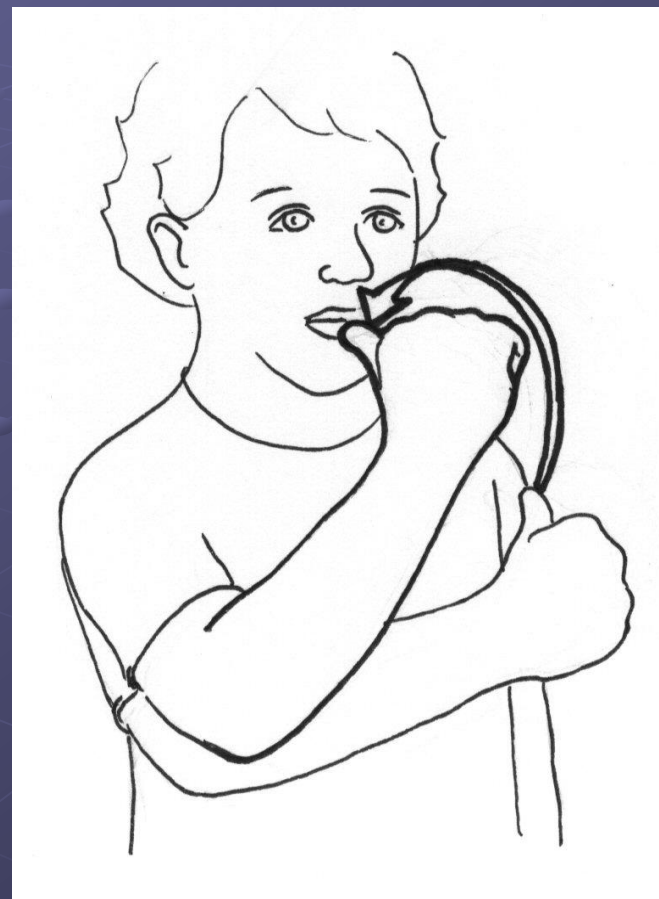
ΦΩΝΗΜΑΤΑ ΕΝΓ

- Είναι ό,τι οι φθόγγοι μιας ομιλούμενης γλώσσας
- Έχουν διαφοροποιητική αξία
- Στην Ε.Ν.Γ. έχουμε 5 κατηγορίες φωνημάτων:
 1. Χειρομορφή
 2. Κατεύθυνση παλάμης
 3. Κίνηση
 4. Χώρος/θέση νοηματισμού
 5. Έκφραση του προσώπου

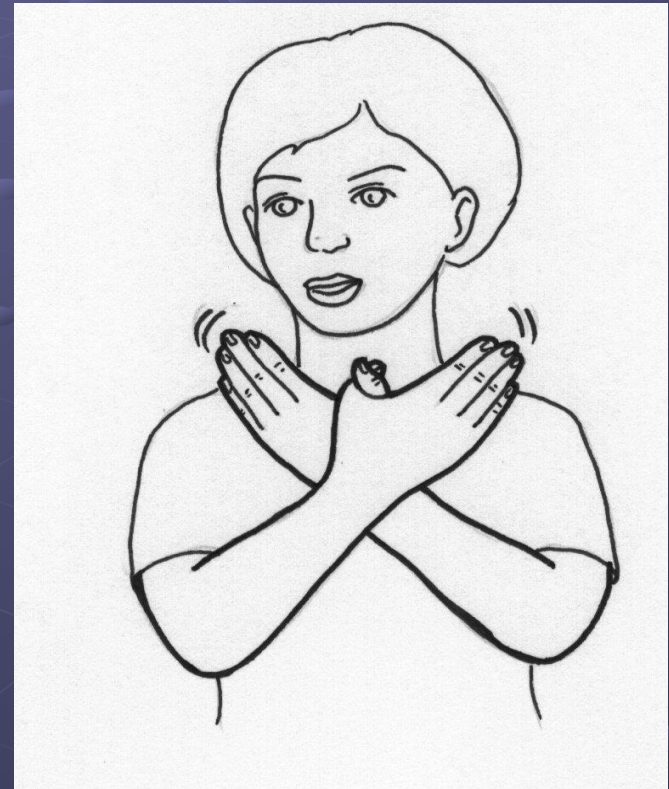
● Συνδυασμός τουλάχιστον δύο φωνημάτων = ένα μόρφημα

● Διαφορά ενός φωνήματος = διαφορετικό νόημα

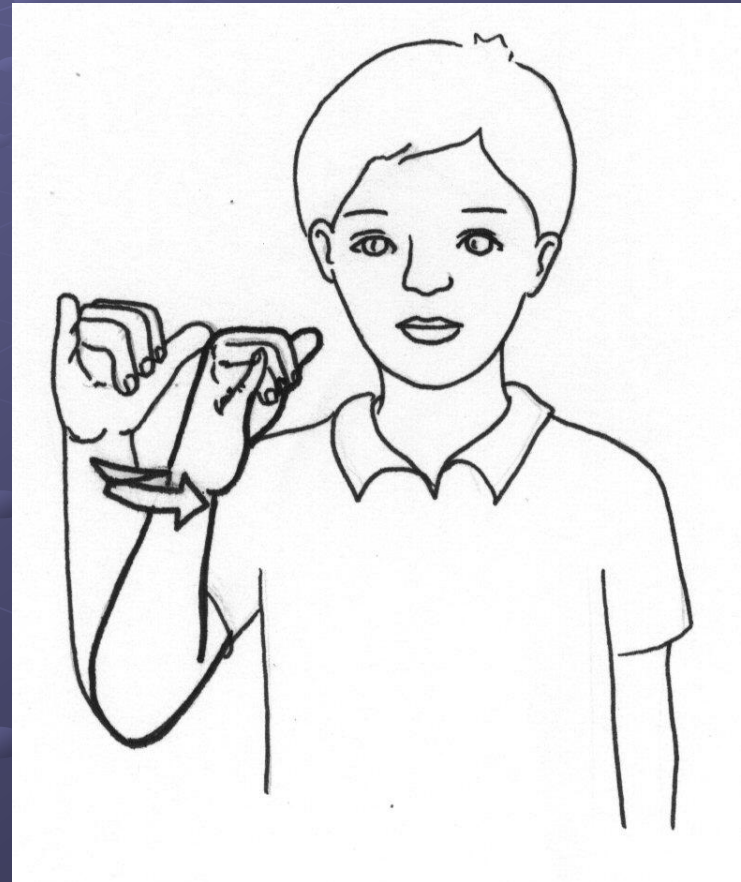
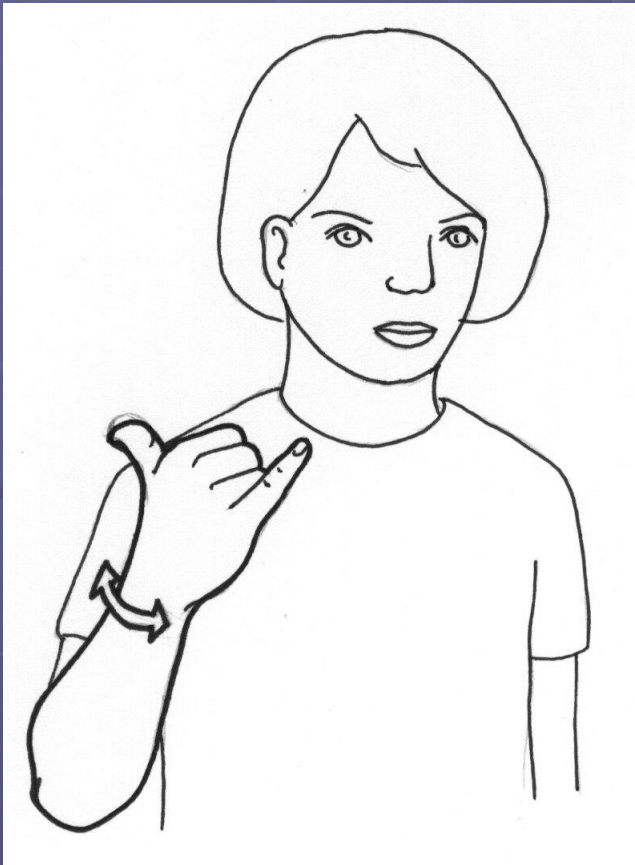
ΤΡΩΩ, ΠΙΝΩ (χειρομορφή)

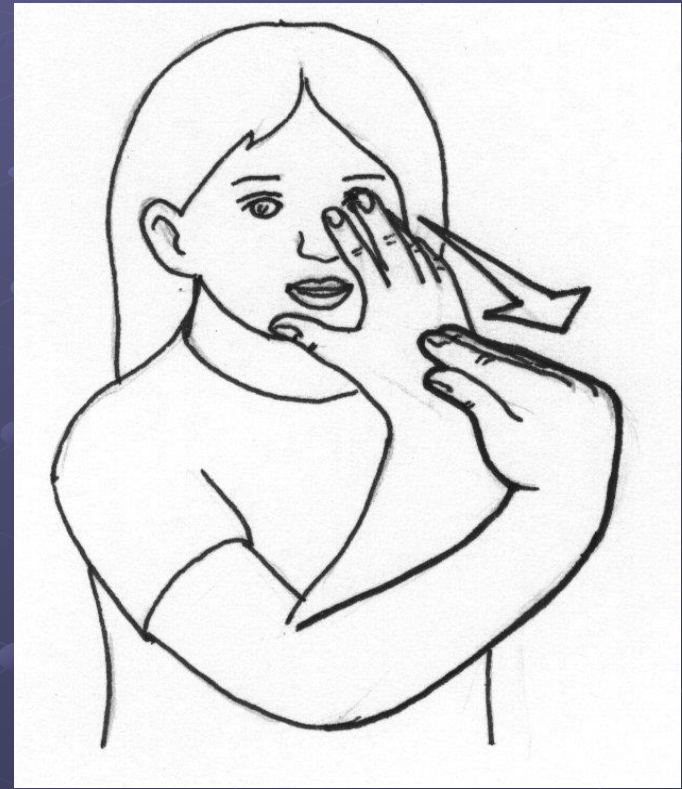
ΨΑΡΙ και ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ (κατεύθυνση παλάμης)

ΜΠΛΕ και ΑΕΡΟΠΛΑΝΟ (κίνηση)

ΑΠΟΚΡΙΕΣ και ΞΕΧΝΩ (Χώρος νοηματοποίησης)

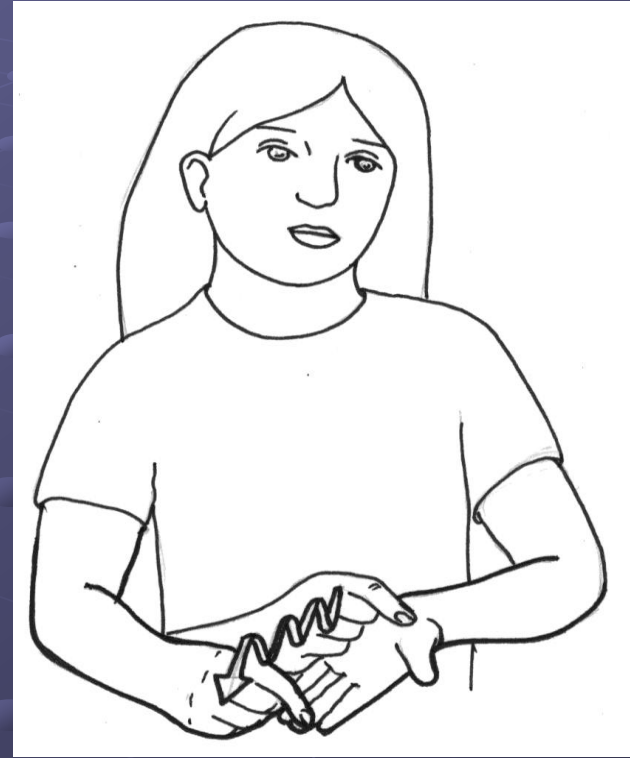
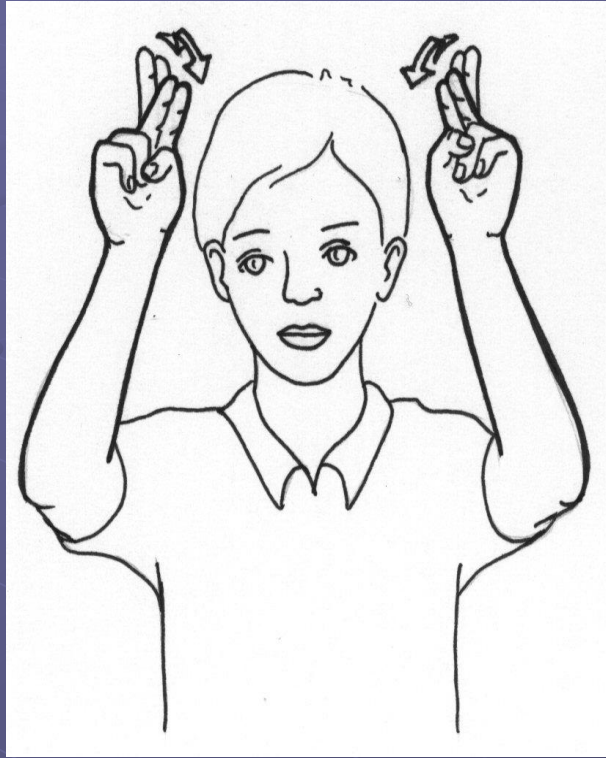

ΜΠΑΛΟΝΙ

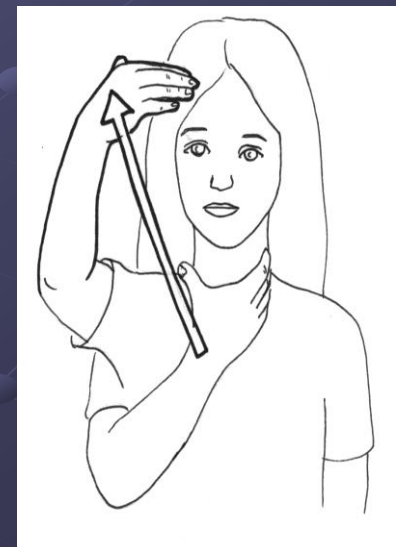
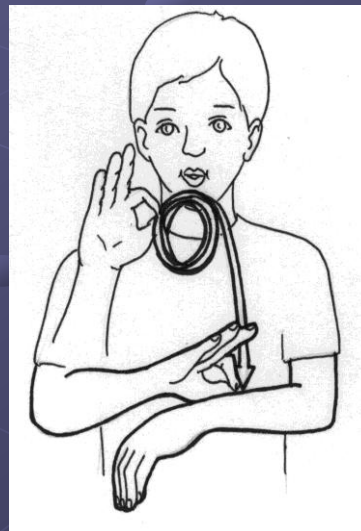
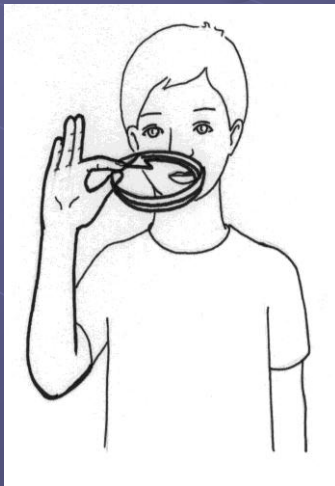
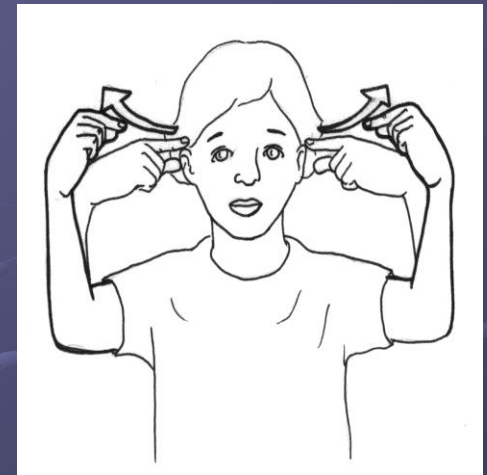
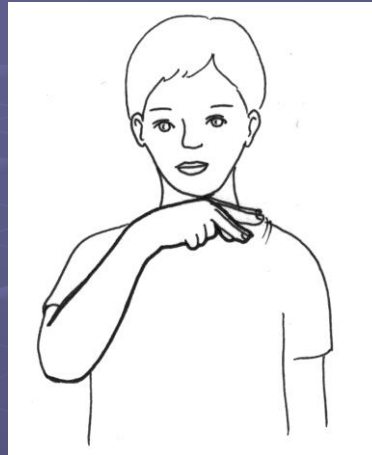
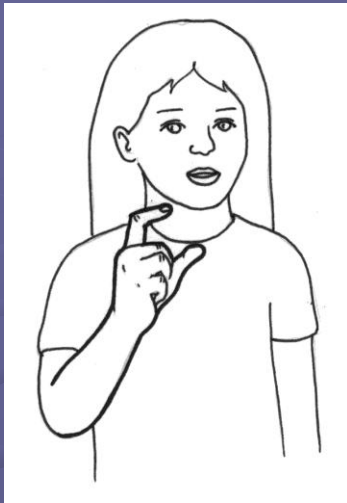
(Έκφραση του προσώπου)

Κίνηση

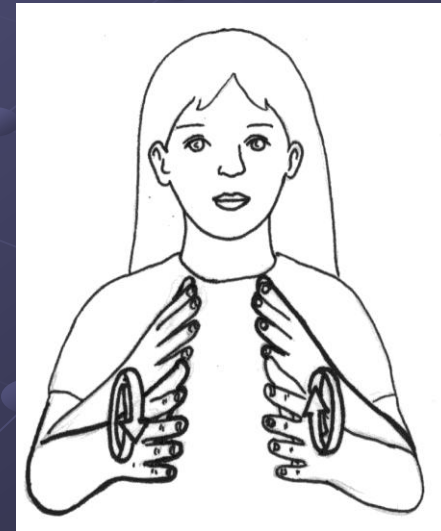
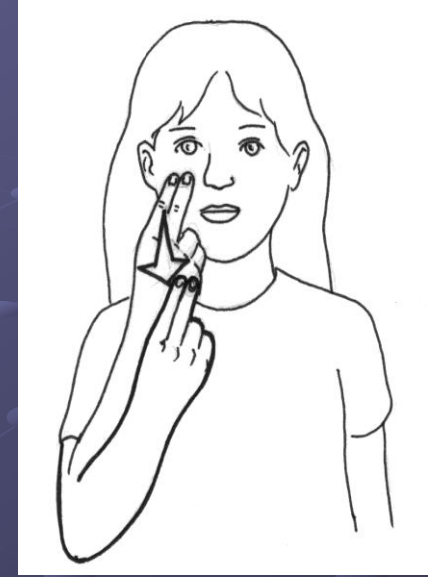
διάφοροι συνδυασμοί...

Κατηγοριοποίηση Νοημάτων:

- Νοήματα Κίνησης
- Νοήματα Παύσης
- Νοήματα που αρχίζουν με Κίνηση και τελειώνουν με Παύση
- Νοήματα που αρχίζουν με Παύση και τελειώνουν με Παύση
- δεν υπάρχουν καταγεγραμμένα Νοήματα που να αρχίζουν με Παύση και να τελειώνουν με Κίνηση

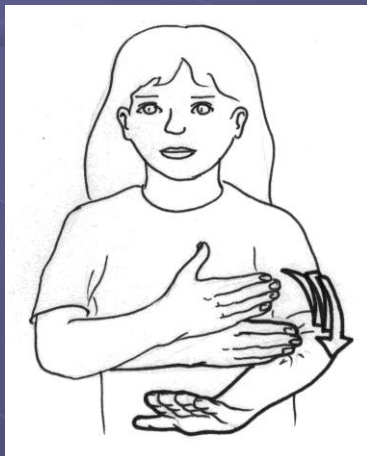
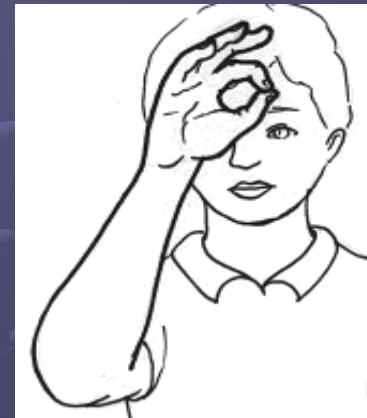
Βασικοί Προσανατολισμοί παλάμης

Βασικές Θέσεις

- Στον ουδέτερο χώρο
- Στον κορμό
- Στο κεφάλι
- Στο μπράτσο
- Στην παλάμη
- Στον καρπό
- Στον λαιμό

Βασικές Θέσεις σχηματισμού Νοήματος

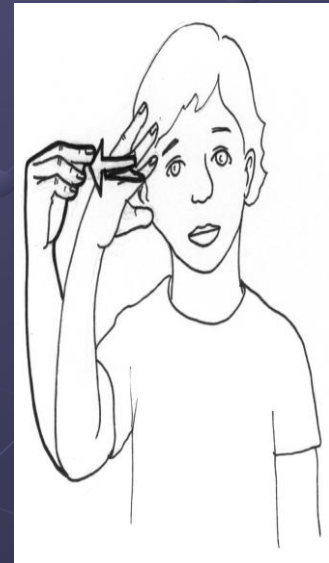
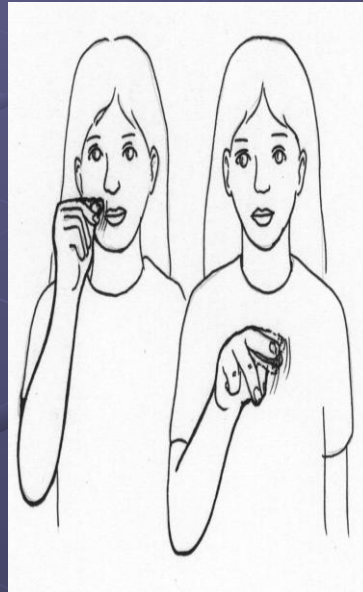

Χρήση μη κινησιακών δεικτών/μη χειρονομικών/μη χειρημικών στοιχείων

- (το κεφάλι και το άνω σώμα)
- Κίνηση κεφαλής και βλέμματος
- Δημιουργία επιρρημάτων, επίπεδο πρότασης και πραγματολογική χρήση
- Εναλλαγή νοηματιστή σε διάλογο
- (έτσι εξηγείται γιατί κοιτάζουμε τον νοηματιστή στο πρόσωπο και όχι στα χέρια)

Τύποι Νοημάτων

Νοήματα με ένα χέρι

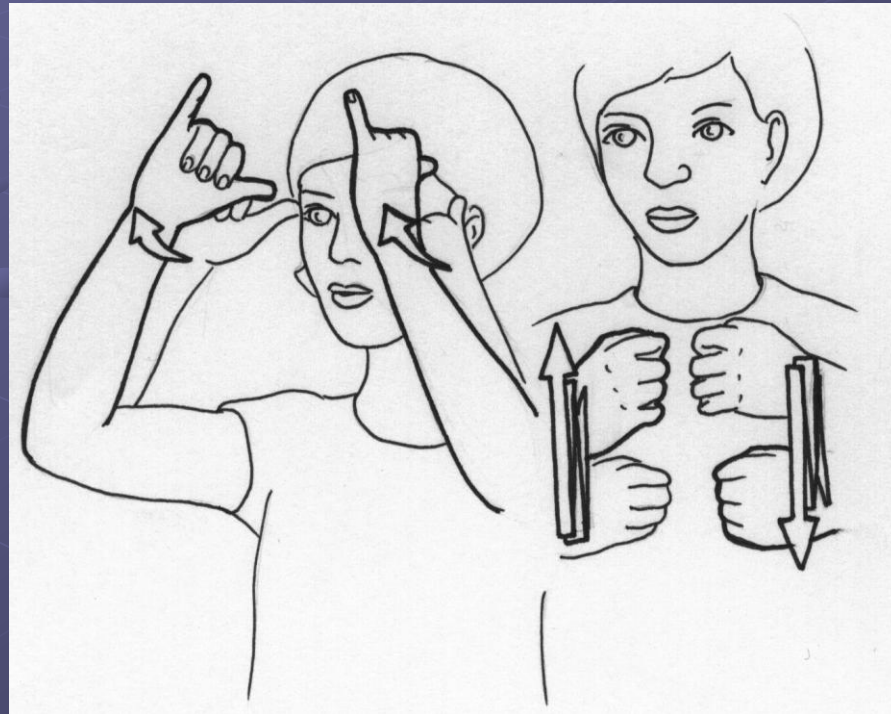
Τύποι Νοημάτων

- Νοήματα με δύο χέρια

Τύποι Νοημάτων

- σύνθετα Νοήματα

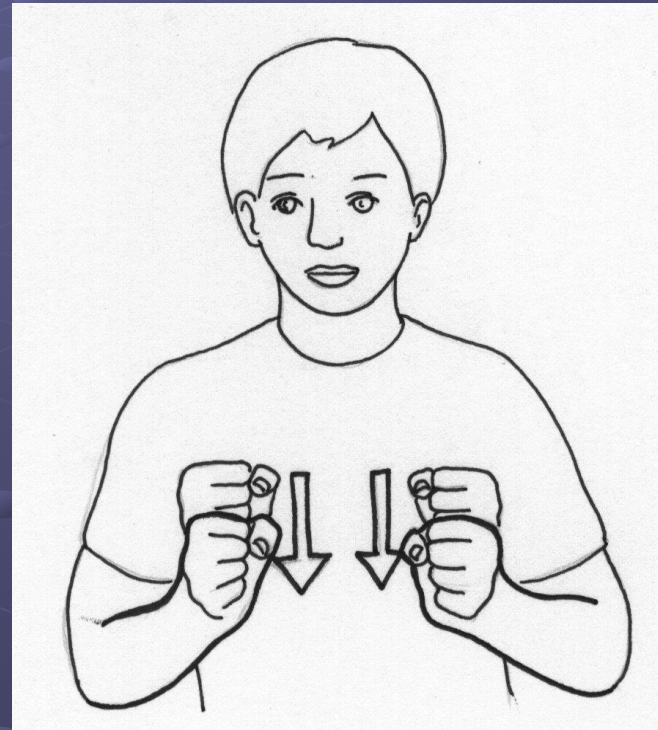
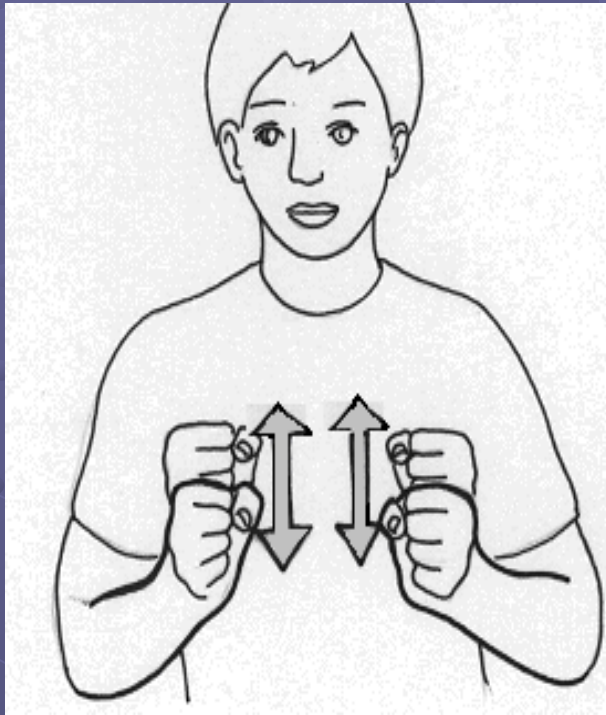
Κατηγοριοποιήσεις βάσει

- χώρου νοηματισμού,
- κατεύθυνση παλάμης,
- κίνηση & έκφραση προσώπου

Πολλαπλοί συνδυασμοί φωνημάτων:

- έδαφος για γλωσσολογικές και λεξικογραφικές έρευνες

Ρήματα Ουσιαστικά (Supalla & Newport, 1978)

Ρήματα Ουσιαστικά (Supalla & Newport, 1978)

- 100 ρήματα της ASL – 100 αντίστοιχα ουσιαστικά (κάθομαι-κάθισμα, συγκρίνω-σύγκριση κ.ο.κ.)
- Διαφοροποίηση ως προς τον τρόπο σχηματισμού των Νοημάτων: στην ποιότητα της κίνησης, τον αριθμό των επαναλήψεων, τον τρόπο κίνησης.

● ΤΗΛΕΦΩΝΟ

● ΤΗΛΕΦΩΝΩ

● ΧΡΟΝΙΑ

● ΧΡΟΝΙΑ

● ΟΜΩΣ

● ΩΜΟΣ

● ΤΥΧΗ

● ΤΕΙΧΗ

● Όσο σημαντική είναι για παράδειγμα η ορθογραφία στις προφορικές/ομιλούμενες γλώσσες τόσο σημαντικά είναι για τις Νοηματικές γλώσσες η χειρομορφή, η θέση και η κίνηση. Δεν μπορούμε να υποτιμούμε κανένα από αυτά ή να «αυτοσχεδιάζουμε», γιατί αλλοιώνουμε τα Νοήματα.

Δακτυλοσυλλαβισμός

- Μ-Α-Ρ-Ι-Α
- Γ-Ι-Ω-Ρ-Γ-Ο-Σ, Βασίλης

α β γ δ ε ζ η θ ι

κ λ μ ν ξ ο π

ρ σ τ υ φ χ ψ ω

Ιδιαιτερότητες του Ε.Δ.Α.

- Δε τονίζεται
- Δε διαφοροποιείται σε κεφαλαία και πεζά
- Δε διαφοροποιείται σε αρχικά και τελικά (με μία εξαίρεση στον σχηματισμό του τελικού 'ς')
- Το κάθε γράμμα αντιστοιχεί σε μια χειρομορφή, χωρίς να λαμβάνει υπ' όψιν φωνολογικές ιδιαιτερότητες των διψήφων ή των διφθόγγων
- Ακολουθεί την αλφαβητική σειρά του ελληνικού αλφάβητου

Θεματοποίηση (topicalization)

- Βασική δομή πρότασης: ΥΡΑ
 - Στην ΕΝΓ (και σε άλλες Ν.Γ.):
θεματοποίηση αντικειμένου
 - Ο Γιώργος αγαπάει τη Μαρία
 - ΜΑΡΙΑ +έκφραση προσώπου ΓΙΩΡΓΟΣ
ΑΓΑΠΑΕΙ
- (η χρήση έκφρασης προσώπου+μικρή
Παύση θέτουν ως Θέμα της πρότασης τη
ΜΑΡΙΑ και όχι ως υποκείμενο της
πρότασης)

Δήλωση χρονικών πληροφοριών

Γραμμή χρόνου

- Παρελθόν
- Παρόν
- Μέλλον
- ΧΘΕΣ, ΣΗΜΕΡΑ, ΑΥΡΙΟ

Δήλωση χρονικών πληροφοριών

Γραμμή χρόνου

Παρελθόν

Μακρινό
Πρόσφατο

Παρόν

Μέλλον

Κοντινό
Μακρινό

Δήλωση χρονικών πληροφοριών

- Η ρητή δήλωση της χρονικής στιγμής (ΠΟΛΥ ΠΑΛΙΑ, ΑΥΡΙΟ, ΕΠΕΙΤΑ) είναι ο συχνότερος τρόπος δήλωσης του χρόνου στην Ε.Ν.Γ.
- Δηλώνεται στην αρχή της πρότασης και δεσμεύει το χώρο νοηματισμού για αυτές τις δηλωμένες ενέργειες μέχρι νέα δήλωση ή Παύση
- Για τη δήλωση του χρόνου: Χρήση και παράλληλου προς το σώμα του νοηματιστή άξονα, εκτός από τον νοητό κάθετο άξονα

Χώρος

- Καμία φωνολογική διαφοροποίηση μεταξύ αριστερού-δεξιού χώρου
- Ιδιομορφία Νοηματικών Γλωσσών: δομή πρότασης με πληροφορίες για τη χωρική σχέση αντικειμένων που διαφέρουν σε μέγεθος και δυνατότητα κίνησης

1. Ένα όχημα είναι κάτω από μια γέφυρα
2. Μια γέφυρα είναι πάνω από ένα όχημα

1. Το ποδήλατο είναι δίπλα στο σπίτι
2. Το σπίτι είναι δίπλα στο ποδήλατο

- ✓ Οι Νοηματικές γλώσσες ως οπτικοχωρικές γλώσσες υπαγορεύουν τη χωροθέτηση **πρώτα του μεγαλύτερου ή του ακίνητου αντικειμένου** και μετά τον προσδιορισμό στο χώρο του μικρότερου ή του κινητού αντικειμένου

Ταξινομητές...

- Είναι είδος ρήματος ή ρηματικής φράσης;
- Είναι αντωνυμίες;
- Είναι σύμβολα ομαδοποίησης αντικειμένων;

Μια γρήγορη απάντηση: ΝΑΙ σε όλα

...Ταξινομητές

- Χρησιμοποιούνται αφού πρώτα δηλωθεί το αντικείμενο που θα κατηγοριοποιηθεί
- Πολλά αντικείμενα μπορούν να νοηματοδοτούν με διαφορετικούς ταξινομητές ανάλογα με το που θέλει να δώσει έμφαση ο νοηματοδοτής

...Ταξινομητές

(κατηγοριοποίηση του Berkley Transcription System)

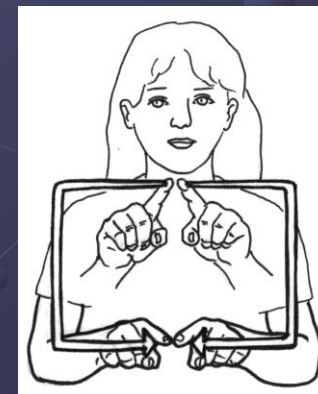
Χρήσης (Handle)
π.χ ΚΡΑΤΗΜΑ ΤΣΑΝΤΑΣ

Αντικείμενου (Entity)
π.χ. ΠΕΡΠΑΤΗΜΑ

Σχήματος και επιφάνειας (Trace)
π.χ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Μύθοι για την Ελληνική Νοηματική Γλώσσα...

- Είναι διεθνής
- Είναι εικονιστική, μη λεκτική γλώσσα
- Αποτελεί αναπαράσταση της Ελληνικής ομιλούμενης γλώσσας
- Το λεξιλόγιο της είναι φτωχό
- Δεν έχει γραμματική και συντακτικό
- Η εκμάθησή της είναι ευκολότερη από την εκμάθηση μιας άλλης γλώσσας
- Είναι εύκολο να την καταλάβει κάποιος

...ΜΥΘΟΙ

- Η διδασκαλία της είναι εύκολη και μπορεί να την παράσχει οποιοσδήποτε
- Όλοι οι κωφοί την γνωρίζουν
- Όλα τα κωφά παιδιά την μαθαίνουν από μικρή ηλικία
- Τα κωφά παιδιά δεν μιλούν σωστά επειδή την χρησιμοποιούν
- Οι περισσότεροι γονείς κωφών παιδιών την γνωρίζουν

...ΜΥΘΟΙ

- Δεν έχουν μεγάλη σημασία η γνώση και η χρήση της από τους δασκάλους
- Μπορεί να αποτελέσει την έσχατη λύση στην εκπαίδευση
- Χρειάζεται ταυτόχρονη χρήση της φωνής
- Οι μορφασμοί του προσώπου είναι άκομψοι, δηλώνουν αγένεια και δεν είναι αναγκαίοι

Ποια είναι η πραγματικότητα σήμερα;

- Ν.2817/2000 (άρθρο 1,παρ.4)
- Δίγλωσσα λεξικά
- Υπηρεσία παροχής Διερμηνείας
- Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής
- Πρίσμα+ (όχι πλέον)
- Ειδήσεις στη Νοηματική Γλώσσα

Ρένα Γ. Ανδρικοπούλου
rena_andrikoroulou28@yahoo.gr